

Test Morfologico-Caratteriale eli TMC

Italian rotujärjestö ”Circolo del Pastore Maremmano-Abruzzese” on 22.7.2002 saanut Italian Kennelliitolta (E.N.C.I.) hyväksynnän kyseiselle testille.

Testin tarkoituksena on arvioida testattavien koirien tyyppi, yleinen rakenne sekä luonne. Tietoja on tarkoitus käyttää hyväksi rodun jalostuksessa valistamalla kasvattajia koirien luonteista, rakenteesta ja sairauksista. Jotta rotumme edustajasta tulisi Italian muotovalio tai Italian käytösvalio (Social Champion) 22.7.2002 jälkeen, koiralla tulee olla hyväksytyt TMC testit suoritettuna. Testin tuomarit ovat ENCI:n hyväksymiä ja jokaisessa testissä on kaksi tuomaria; ulkomuototuomari ja koiran työskentelyn arvosteleva tuomari.

TMC-testin käytösosuus muodostuu kolmesta osa-alueesta:

1

a) Vieraat henkilöt. Koira ja ohjaaja siirtyvät ihmisympyrän sisälle, jossa tuomari kättelee ohjaajan. Tuomari ja avustaja tarkastavat koiran mikrosirun tai tatuoinnin. Italiassa koiran tatuointi on yleensä nivusissa, joten koira joudutaan joko nostamaan ylös takajaloille tai laittamaan maahan kyljelleen tarkistusta varten. Tämän jälkeen koira liikkuu löysällä taluttimella ohjaajan kanssa ympyrässä. Ympyrän ihmiset seisovat ensin paikoillaan ja liikkuvat sitten, puhuvat, kättelevät ohjaajaa ja lopuksi muodostavat tiiviin ympyrän koiran ja ohjaajan ympärille. Koira ei saa osoittaa pelon tai aggression merkkejä tilanteessa.

1

b) Visuaalinen häirintä. Kentällä on korkea paalu johon on 1,5 m korkeuteen ripustettu useita 50 cm pitkiä muovinaruja. Ohjaaja kävelee koiran kanssa 20 m:n päästä paalulle. Koiran tulee palautua nopeasti mahdollisesta hämmennyksestä. Koira ei missään vaiheessa saa osoittaa pelkoa tilannetta kohtaan.

c) Laukaisuvarmuus. Koira kävelee löysällä taluttimella n. 20 m päässä laukaisijasta. Koiran tulee nopeasti toipua hämmennyksestä, eikä se saa osoittaa pelon merkkejä.

Testattavan koiran tulee olla virallisesti rekisteröity ja tunnistusmerkitty, terve, hyväluontoinen ja lonkkakuvattu (alaikäraja on 18 kk). Virallisen lonkkakuvaustuloksen tulee olla A tai B. Koiran tulee olla täyttänyt 20 kuukautta testipäivänä. Testin tulos on virallinen ja koira joko läpäisee tai ei läpäise testiä. Testin voi tuomarin päätöksellä uusida aikaisintaan 6 kk:n kuluttua mikäli koira ei läpäise ensimmäisen testin käsittelyosuutta tai koira ei ole jaksanut suorittaa testiä loppuun asti. Testin voi uusida vain kerran ja toisen testin tulos jää voimaan.

Testiin ei saa osallistua: rakenteellisesti ja/tai tyyppiltään huono koira, sairas koira, kivesvikainen koira, C-, D- tai E-lonkkainen koira tai koira jolle on suoritettu leikkaus jonkin vian tai vamman korjaamiseksi tai peittämiseksi.

Sivuille on tulossa video koirani Limonero Di Lucus Anticiae'n (kasv. Agostino Di Cola) luonnetestauksesta Italiassa.

TEST MORFOLOGICO-CARATTELLIALE eli TMC maremmano-abruzzesen luonteen tasapainoisuuden mittarina. Omia pohdintojani SKL:n luonnetestituomarina.

Luonteen ja käyttäytymisen muotoutumiseen vaikuttavat aina koiran perintötekijät ja sen ympäristöstä saamat kokemukset. Ympäristötekijöillä tarkoitetaan koiran fyysistä ympäristöä ja opittuja kokemuksia. Koiran omistajalla ja hänen taidollaan käsitellä ja opettaa koiraansa on hyvin suuri merkitys m-a:n ”aikuisluonteen” ja käyttäytymisen muotoutumisessa meillä Suomessa, jossa useimmat koirat elävät vain ihmisten kanssa. Voi käydä niinkin, että hyvä koira menee pilalle epäedullisessa ympäristössä ja sopimattomalla käsittelyllä. Taitava, koiransa kanssa ”samalla aaltopituudella” oleva omistaja, joka osaa tukea koiransa henkistä kasvua, voi taas puolestaan saada huonoillakin ”eväillä” varustetusta pennusta tasapainoisen maremmano-abruzzesen.

Ahdas sukusiitos voi vaikuttaa epäedullisten luonteen geenien syntymiseen, jolloin koiran käyttäytyminen on poikkeavaa ja epäloogista sen perintötekijöistä johtuen. Perinnöllisen luonnevian toteaminen on hyvin vaikeaa.

Minä, joka kouluttaessani, käsitellessäni ja kasvattaessani koiria, olen törmännyt jos jonkinlaiseen erikoiseen koirapersoonallisuuteen, en oikein usko perinnöllisten luonnevikojen olemassaoloon. Käytösongelmat ovat mielestäni suurimmaksi osaksi opittuja, aiheutuvat siis väärästä käsittelystä ja oppimisesta, joka voi taas olla ”itsestään opittua” (ympäristöstä tulevat vahvistukset lisäävät väärää käytöstä) tai omistajan toiminnasta suoraan johtuvia. Kivulias tai muista syistä stressaantunut koira on herkemmin reagoiva, pelkää herkemmin ja tulee aggressiiviseksi mitättömästä ärsykkeestä.

Käytösongelmia ratkottaessa on aina ensin tutkittava koiran terveydentila.

Käyttäytyminen, jonka havaitsemme koirassa luonnetestitulanteessa, on kaikkien koiralle siihen asti tapahtuneiden asioiden ja sen perinnöllisten luonteen piirteiden yhteinen lopputulos. Sitä, mikä on suoraan perintötekijöistä johtuvaa käyttäytymistä ja mikä on oppimisen tulosta, on vaikea erottaa.

Yksittäisen koiran testitulokset ei ennusta sitä mitä koira periyttää. Se selviää vasta, kun kymmeniä sen jälkeläisiä ja lähisukulaisia on testattu samalla menetelmällä. Koiran oma testitulokset kuvaa sen käyttäytymistä ”tässä ja tänä päivänä”. Huomenna kaatosateessa koira voisi käyttäytyä hieman toisinkin. Jotta koirien luonnekuvien keskinäinen vertailu olisi mahdollista, olisi testaustilanteen oltava mahdollisimman vakio jokaisen koiran kohdalla. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että testiradat ja olosuhteet ovat samanlaiset, avustajat osaavat tehtävänsä ja testituomarit ovat saaneet yhtenäisen koulutuksen. TMC-testauksessa, testituomarin vaikutus koiraan on huomattavasti pienempi kuin SKL:n testissä ja tämä on hyvä asia.

Joillakin luonteenominaisuuksilla on kuitenkin osoitettu olevan enemmän periytyvyyttä kuin toisilla. SKL:n virallisessa luonnetestissä tämä näkyy erisuuruuksista kertoimista eri luonteenominaisuuksien kohdalla. Kerroin on sitä suurempi mitä enemmän periytyvyyttä kyseisellä ominaisuudella oletetaan tutkimusten perusteella olevan. Tällaisia luonteenpiirteitä ovat hermorakenne (tähän liittyen paukkuarkuus), luoksepäästävyys (koiran suhtautuminen vieraaseen ihmiseen), temperamentti (vilkkkausaste, reagointinopeus ja sen järjestäytyneisyys, havaintokyky, sopeutumiskyky, koiran yleinen asenne testauksen aikana: myönteisyys, ystävällisyys-----kielteisyys, epäluuloisuus), toimintakyky (rohkeus suhtautua tuntemattomaan, kyky pystyä järkevään toimintaan pelonkin vallassa, kyky voittaa pelkonsa).

Näitä samoja asioita halutaan TMC-testilläkin selvittää. Muita luonteenominaisuuksia, joita SKL:n testissä tarkkaillaan, ovat terävyys, puolustushalu, taisteluhalu ja kovuus. Kaikkia ominaisuuksia seurataan koko testin ajan ja lisäksi jokaiselle ominaisuudelle on oma erikoistestinsä.

TMC-testissä pyritään selvittämään maremmano-abruzzesen käyttäytymistä oman alueensa ulkopuolella ja pois lampaidensa luota. Alueensa ulkopuolella rodulle tyypillisesti käyttäytyvän m-a:n tulisi olla välinpitämätön, rauhallinen, neutraali, ystävällinen ja itsevarma. Koiran työominaisuuksia voidaan mitata vain koiran omalla alueella tai sen oman lauman läheisyydessä. Voisi sanoa, että tasapainoiselta m-a:lta edellytetään ”on-off” käytöstä riippuen siitä, onko se töissä

vai vapaalla. Koiriemme yhteiskuntakelpoisuuden mittaaminen on erittäin tärkeää. TMC-testi palvelee hyvin tätä asiaa.

TMC-testin testiradan rakentaminen on helppoa. Testituomarilta vaaditaan suurta ammattitaitoa. Koiran käyttäytymisen ja siihen liittyvän tunnetilan havaitseminen vaatii kokemusta ja herkkyyttä. Testin tulkinta edellyttää perusteellista perehtymistä koirien elekieleen ja kyseisen rodun alkuperään ja käyttötarkoitukseen. Omistajan rooli on olla passiivinen taluttimen toisesta päästä kiinni pitäjä, koira ei saa käskyttää tai ohjailla. Koiran on siis saatava olla mahdollisimman ”omillaan” testin aikana. Koska omistaja kuitenkin on siinä lähellä ”olemassa”, ei hänen vaikutuksensa koiraan ole kokonaan poissuljettu. Yhdessä kun mennään, voi koira kokea saavansa hänestä tukea tai sitten ei. Eniten tukea koira saa omistajasta, joka käyttäytyy itsevarmasti ja rauhallisesti. Itsevarmuus huokuu omistajan olemuksesta, koira ei voi pettää vain ajattelemalla olevansa tällainen.

TMC-testissä saadaan paljon tärkeää tietoa yksilön ominaisuuksista.

Testi eroaa SKL:n testistä siinä suhteessa, että siihen ei liity ihmisen aiheuttamaa uhkaa koiraan kohtaan. Tämä on tärkeä asia huomioida ja myös juuri se asia, miksi en itse suosittele SKL:n LT:n tekemistä rodullemme, huolimatta siitä tai paremminkin juuri siksi, että olen itse SKL:n LT-tuomari. Tämän perustelen seuraavasti; maremmano-abruzzesen tyypilliseen luonteeseen ei kuulu asettua ihmistä vastaan hyökkäämällä tai kamppailemalla. Tämänlaista ei haluta tapahtuvan koskaan saati sitten alueen ulkopuolella. Kamppailu- ja puolustushalun nostaminen ihmistä vastaan voi olla hyvin vaarallista. Tosissaan ollessaan nämä koirat eivät jää toiseksi. Näitä ominaisuuksia SKL:n LT:ssä mittaavat puolustushalun, terävyyden ja taisteluhalun erikoistestit, osittain myös toimintakyvyn kelkkakoe, jossa kelkkahahmon yksi tarkoitus on aiheuttaa koiralle ristiriitatilanne siitä, onko uhka ihminen vai eloton, sitä muistuttava hahmo. Ihmishyökkäykset ovat tilanteita, jotka jo yhdestä kerrasta voivat jäädä hyvämuistisen m-a:n mieleen. Jos näin käy, voi koira aina jatkossa ihmisiä kohdatessaan ottaa huomioon mahdollisuuden, että ihminen voi olla epäluotettavakin ja häntä kohtaan voi joutua puolustautumaan. Tämä on vaarallista, koska epävarmuus ihmisen luotettavuudesta madaltaa koiran ärsytyksynnystä aggressiivisuuden ilmenemisen ihmistä kohtaan. Koira, jolla on perintötekijöissään voimakas halu puolustamiseen, on helppo opettaa aggressiiviseksi asettamalla se tilanteisiin, joissa se tuntee tarvetta puolustautua. Koska SKL:n LT on mukailtu alun perin saksanpaimenkoirien käyttöominaisuuksia selvittävistä testistä ja vieläkin sen halutaan selvittävän palveluskoiriksi (ihmisen ohjauksessa toimiviksi tarkoitettujen rodut)tarkoitettujen koirien ominaisuuksia, ovat sekä taistelu- että puolustushalua ja terävyyttä mittaavat erikoistestit SKL:n luonnekuvakartoituksessa tarpeellisina mukana. Useimmille roduille pienistä isoihin, SKL:n virallinen LT on hyvä luonteenpiirteiden kartoittaja.

Maremmano-abruzzese eroaa perinnöllisiltä luonteenominaisuuksiltaan niin ratkaisevasti muista roduista, että jos sen luonteenpiirteitä halutaan kartoittaa, on sen mielestäni tapahduttava vain ja ainoastaan sille tarkoitettulla italialaismallisella TMC- testillä. Testi on koiralle vaativa, mutta siitä on kunnialla selviytynyt monta Italiassa kasvanutta m-a:ta, joiden elämäkokemukset ovat aivan toisenlaiset kuin meidän olosuhteissamme kasvaneilla koirilla. Lampaiden ja koirien kanssa varttuneet m-a:t ovat lähes kokoaan vailla ihmisen vaikutusta ja lisäksi niiden elinympäristö on hyvin yksinkertainen, vaatimaton ja tapahtumaköyhä. Meillä monet maremmano-abruzzeset elävät suorastaan ”yltäkylläisyydessä” mutta itselleen epätyypillisessä ympäristössä ihmisen kontrolloinnin ja vaikutuksen alaisina. Lisäksi monelta puuttuu myös ”vahdin virka”. On todella mielenkiintoista nähdä, paljastuuko samoista perintötekijöistä rakentuneilla, mutta erilaisessa ympäristöissä kasvaneilla koirilla, erilaista käyttäytymistä samalla testillä testattuna. TMC-testin kiitettävästi läpäissyt m-a on hyvähermoinen eikä pelkää ampumista tai sille epätavallisia näkö- ja kuulohavaintoja. Tämän se osoittaa korkeintaan kiinnittämällä huomiota asioihin muun käyttäytymisen pysyessä hallittuna. Koosteinen ja rauhallinen käyttäytyminen ja selkeästi näkyvän pelkoreaktion puuttuminen kuvastavat koiran rohkeutta. Koira siis jatkaa kävelemistä omistajan rinnalla taluttimen pysyessä löysänä. Testin läpäissyt koira suhtautuu positiivisesti vieraisiin ihmisiin ja antaa heidän lähestyä ja käsitellä itseään pysyen nöyrästi

omistajan vieressä. Arkuus ja epäluottamus omistajaa ja vierasta ihmistä kohtaan näkyy koiran väistämisenä ja pakenemispyrkimyksenä sekä vastaan rimpuiluna. Omistajan vartiointi ja epäluuloisuus kättelijää kohtaan eivät ole sallittuja. Tällainen käytös johtuu koiran epävarmuudesta ja kohonneesta stressitasosta tai omistajan ja koiran välisestä suhteesta. Ylireagointi rodunomaisella käytöksellä (korostunut vartiointi tai sen esiintyminen missä tahansa) kertoo siitä, että koiran asiat eivät ole kunnossa. Se, että koira antaa nostaa itseään siten, että etujalat ovat ilmassa tai suostuu heittäytymään kyljelleen tatuoinnin tarkastamista varten voi olla hyvin, hyvin vaikeaa koiralle. M-a, joka suostuu tähän vastustelematta, ei takuulla ole aggressiivinen ja vaarallinen alueensa ulkopuolella. Lisäksi se suostumisellaan osoittaa luottamusta omistajaansa kohtaan, tuntee olonsa turvalliseksi ja olevansa hänen oikeanlaisessa hallinnassaan.

Arka koira, joka ei pääse pakenemaan tai haluaa voimakkaasti vastustaa käsittelyä, hermostuu, murisee ja voi yrittää purra joko omistajaansa tai käsittelijää. Murina on alkavaa aggressiota eli terävyyttä. M-a ei saisi osoittaa terävyyttä ihmistä kohtaan arkipäivän tilanteissa omistajansa kanssa.

”Hyvä muistinen” eli pehmeä koira voi ”kerätä paineita itselleen” vaikeista ja pelottavista tilanteista. Testauksen aikana tämä ominaisuus voi näkyä esim. siten, että pelästyttyään tuulussa lepattavia näköärsyksiä, koira pyrkii jatkossa väistämään kyseisen paikan voimakkaasti.

Koiran hermorakennetta seurataan muiden ominaisuuksien lisäksi koko testin ajan. Hyvähermoinen koira on käytökseltään vain hieman paineistunut testauksen jälkeen. Parhaimmillaan sen olemuksen tulisi kuvastaa samanlaista levollisuutta kuin ennen testiä. Hermorakenteen epätasapainoisuus näkyy tietyistä hermostuneisuuden merkeistä testauksen aikana. Testi voidaan ja onkin pakko keskeyttää, jos koira menee ”paniikkiin”.

Italian mallisen TMC-testin ensimmäisellä kerralla läpäisseet koirat ovat todellisia kultajyviä tavallisten jyvien ja akanoiden joukossa. Erittäin tasapainoisen luonteen lisäksi ne ovat myös A tai B lonkkaisia ja rotutyypillisen ulkomuodon omaavia. Mutta tässä ei ole vielä kaikki, jotta m-a:ta voitaisiin sanoa rodunomaiseksi. Mielestäni oleellisin asia on se, että koiralla on kyky tehdä rodunomaista työtään: vahtia lampaita tai muita eläimiä tai ainakin omaa aluettaan. Tämän ominaisuuden toteaminen ja vaaliminen edellyttää koirien työkäyttöä. Suomessa on jo lupaavaa näyttöä koirien onnistuneesta työskentelystä ja se kannustaa minua jatkamaan ainutlaatuisen maremano-abruzzesen kasvatusta.